

Position Paper VO-raad

Inbreng voor het RTG Lerarentekort in de Tweede Kamer op 29 september 2021

De kwaliteit van het onderwijs staat of valt met de beschikbaarheid en de kwaliteit van onderwijspersoneel. De toename van de personeelstekorten vormt dan ook een regelrechte bedreiging voor het onderwijs.

Werken in het onderwijs moet aantrekkelijk zijn: het onderwijs moet de beste mensen aantrekken én behouden. Dat kan alleen door te kiezen voor een structurele en duurzame aanpak en investeringen die zorgen voor voldoende en goed opgeleid personeel binnen een goed functionerende onderwijsarbeidsmarkt. Er ligt een taak voor scholen zelf, maar ook voor het parlement en het nieuwe kabinet.

Lerarentekort voortgezet onderwijs neemt toe

Het lerarentekort in het vo blijft de komende jaren toenemen. De verwachting is dat we in 2030 te maken hebben met een lerarentekort van 1.650 fte, specifiek bij een aantal tekortvakken. Het gaat om wiskunde, natuurkunde, scheikunde, informatica, Duits, Frans, techniek klassieke talen en gezondheidszorg en welzijn, maar er zijn regionale verschillen. Over een aantal van deze vakken moeten we ons echt zorgen maken. Het tekort bij die vakken loopt namelijk op tot 12% à 15% of in het geval van Informatica zelfs 39% van het totaal aantal fte leraren voor dat vak in 2030.

Deze specifieke tekorten zorgen ervoor dat het lerarentekort in het vo minder zichtbaar en lastiger in kaart te brengen is dan in het po. Bij een openstaande vacature kan voor iedere klas, voor ieder vak en ieder uur een andere oplossing worden ingezet. Deze (soms houtje-touwtje) oplossingen vinden wordt steeds lastiger voor de tekortvakken. Het kunst- en vliegwerk bij het invullen van vacatures leidt ertoe dat het lerarentekort soms ten dele aan het zicht onttrokken wordt, maar vanuit kwalitatief oogpunt is het des te zorgelijker.

Maatregelen tegengaan lerarentekort

Om het nijpende lerarentekort in het voortgezet onderwijs tegen te gaan, pleiten wij voor de volgende maatregelen.

Alle zeilen bijzetten voor de korte termijn, maar focus op structurele oplossingen

Op de korte termijn wordt maximaal ingezet om de voortgang van het onderwijs zo goed mogelijk te waarborgen. Bijvoorbeeld door kritisch te kijken of schooltaken ook door anderen dan leraren kunnen worden verricht en de inzet van lesassistenten, onder supervisie van ervaren leraren.

Eerder heeft de VO-raad, samen met andere sectorraden, een voorstel voor een duurzame en integrale aanpak van arbeidsmarktproblemen gedaan in het actieplan 'Duurzaam werken in het onderwijs' (maart 2021).

Regionale samenwerking tussen schoolorganisaties, lerarenopleidingen en andere partners in de regio in arbeidsmarktvoorstukken, opleiden, professionaliseren, onderzoeken en innoveren staat daarbij voorop. Dit zorgt voor leerwerkplekken, tijdig inzicht in vacatures, volwaardige banen en gedifferentieerde takenpakketten die beter aansluiten op de professionele behoeften van leraren en schoolleiders.

Bij deze aanpak moet versnippering worden voorkomen door het stelsel te vereenvoudigen voor wat betreft subsidies, bekostiging, sturing en rolverdeling. Belangrijk is tenslotte dat deze aanpak structureel is, met bijbehorende duurzame financiering.

Naar een aantrekkelijk beroep

Het leraarschap moet aantrekkelijker worden, met een acceptabele werkdruk en voldoende professionele ruimte. Noodzakelijk is dat er geïnvesteerd wordt in de begeleiding en professionalisering van startende leraren en schoolleiders om ze te behouden voor het onderwijs. Het bestaande bevoegdheidensstelsel voor het voortgezet onderwijs is overigens in allerlei opzichten een belemmering.

Ook zal er budget vrijgemaakt moeten worden voor het terugdringen van de te hoge werkdruk van leraren door meer ruimte te maken voor ontwikkeltijd in hun jaartaak. In een samenhangend pakket van maatregelen vraagt dit een jaarlijkse investering van ongeveer €500 miljoen.

Samen opleiden de norm

Iedere aankomende leraar heeft in de eerste jaren van zijn onderwijs carrière recht op een passende opleiding, goede begeleiding in zijn of haar startende praktijk en een doorlopende leerlijn. In opleidingsscholen wordt samengewerkt tussen scholen en lerarenopleidingen om iedereen die het onderwijs in wil of zich verder wil ontwikkelen, passend en op maat te begeleiden. Door samenwerking wordt de doorlopende ontwikkelingslijn van de leraar beter gefaciliteerd en er wordt meer begeleidingscapaciteit gecreëerd voor aankomende en beginnende leraren.

Op dit moment wordt in het vo 38% van de studenten opgeleid in een opleidingsschool. Het is onze grote wens en ambitie om in de nabije toekomst alle leraren (po, vo én mbo) op te leiden en te begeleiden in een opleidingsschool. Hiervoor is een jaarlijkse investering van €95 miljoen nodig.